

Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego jednym z najważniejszych celów wychowawczych, przygotowujących młodzież do wyborów edukacyjno-zawodowych

Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego jest jednym z najważniejszych zadań rady pedagogicznej realizowanej zgodnie ze Statutem Szkoły i stanowi integralną część procesu wychowania w szkołach¹.

Opiera się on głównie na współpracy rady pedagogicznej z uczniami i rodzicami.

Mając tę świadomość na uwadze ważne jest wdrożenie opracowanego dla szkół Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego. Powinien być on znany nie tylko dyrektorowi szkoły, który go zatwierdza, ale również uczniom, rodzicom, nauczycielom, otoczeniu społecznemu szkoły, pracodawcom z danej branży². Powinien opierać się na założeniach, że wybór zawodu jest procesem rozwojowym, który kształtuje się na przestrzeni wielu lat życia. Środowisko, predyspozycje, czynniki emocjonalne, rodzaj i poziom wykształcenia, wartości, wychowanie, własna aktywność mają wpływ na wybór zawodu. Wiedza na temat siebie, na temat zawodów, możliwości edukacyjno-zawodowych, rynku pracy są elementami składającymi się na wybór zawodu³.

Tak działający system Wewnątrzszkolnego Doradztwa Zawodowego dla różnych przedmiotów kształcenia opisuje zadania rady pedagogicznej, zakres tematyczny pracy z uczniami różnych typów szkół oraz Centrum Kształcenia Praktycznego i Centrum Kształcenia Ustawicznego, propozycje pracy z rodzicami, wskazania do aktywizacji uczniów i tworzenia szkolnej bazy informacyjnej⁴.

W szkole jest on podzielony na etapy. Obejmuje działania ukierunkowane na udzielanie profesjonalnej pomocy, polegającej na organizowaniu dla uczniów zajęć aktywizujących (warsztatowych), niezwykle skutecznych, polegających na rozwinięciu umiejętności prezentacyjnych uczniów, współpracy w grupie, podziale obowiązków, radzeniu sobie w sytuacjach trudnych⁵. Ponadto polega on na udzielaniu pomocy w wyborze i selekcji informacji dotyczących edukacji i rynku pracy, zgodnie z planowanym przez nich kierunkiem rozwoju zawodowego⁶.

Na kolejnych etapach edukacji szkolnej uczniowie poznają siebie, poznają zawody, podejmują wstępne decyzje. Prowadzona jest indywidualna praca z uczniami, którzy mogą mieć problemy z wyborem szkoły i zawodu. W ostatnich klasach uczniowie są przygotowywani

¹ D. Kukła, *Wielowymiarowość poradnictwa w życiu człowieka*, Warszawa 2011, s. 168–169.

² M. Rosalska, A. Wawrzonek, *Między szkołą a rynkiem pracy. Doradztwo zawodowe w szkołach zawodowych*, Warszawa 2012, s. 44.

³ B. Bucka, *Tworzenie wewnątrzszkolnego systemu doradztwa*, [w:] *Młodzież na rynku pracy. Od badań do praktyki*, red. S.M. Kwiatkowski, Z. Sirojć, Warszawa 2006, s. 74–75.

⁴ M. Markiewicz, *Potrzeby i możliwości doradztwa zawodowego w szkole wiejskiej*, [w:] *Pedagogika Pracy*, red. H. Bednarczyk, Instytut Technologii Eksploatacji – PIB, Radom 2005, s. 66–67.

⁵ Karska K., *Wsparcie adolescentów w wyborach edukacyjno-zawodowych*, [w:] *Poradnictwo zawodowe- rozwój zawodowy w ujęciu przekrojowym*, red. D. Kukła, W. Duda, Warszawa 2016, s. 138.

⁶ D. Pisula, *ABC doradcy zawodowego. Rozmowa doradcza*, KOWEZiU, Warszawa 2008, s. 34.

do samodzielności w trudnych sytuacjach życiowych: egzaminy, poszukiwanie pracy, mobilność zawodowa⁷.

Ważna jest również współpraca z rodzicami. Polega ona głównie na wspieraniu rodziców w działaniach doradczych poprzez organizowanie spotkań szkoleniowo-informacyjnych, udostępnianie informacji i materiałów do pracy z uczniami⁸. Odbywają się zajęcia psychoedukacyjne (np. prelekcje, warsztaty, mediacje i inne formy pracy prowadzone przez doradcę zawodowego, psychologa, pedagoga szkolnego). Rodzice jako przedstawiciele różnych zawodów włączani są do działań informacyjnych szkoły. Poznają oni aktualną i pełną ofertę edukacyjną szkolnictwa ponadpodstawowego i wyższego. Nauczyciele i doradcy zawodowi prowadzą indywidualną pracę z rodzicami uczniów, którzy mają problemy zdrowotne, emocjonalne, intelektualne, rodzinne, itp.⁹.

Wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego zakłada zatem, że indywidualna i grupowa praca z uczniami, nauczycielami, rodzicami oraz współpraca ze środowiskiem lokalnym powinna mieć charakter długofalowych, planowanych działań. Głównymi celami wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego są: aktywizowanie i podnoszenie kwalifikacji nauczycieli do prowadzenia poradnictwa zawodowego w szkole, rozwijanie aktywności poznawczej uczniów w kierunku właściwej samooceny możliwości psychofizycznych, przygotowanie uczniów do planowania kariery edukacyjno-zawodowej oraz indywidualnego planu działania, aktywizowanie uczniów do poznawania różnych grup zawodowych. Jej celem jest również inspirowanie młodzieży do poznawania kierunków kształcenia i wymagań edukacyjnych w szkołach wyższego szczebla, rozwijanie umiejętności pracy zespołowej, przełamywanie barier środowiskowych (miasto – wieś) oraz kształtowanie właściwych relacji społecznych. Ważne jest włączanie placówek, instytucji i zakładów pracy w proces orientacji i poradnictwa zawodowego w szkole, prowadzenie indywidualnego i grupowego poradnictwa zawodowego na terenie placówek oświatowych, prowadzenie diagnozy środowiska szkół ponadpodstawowych i wyższych (ranking) i dostosowanie ofert edukacyjnych do potrzeb uczniów oraz zmian na rynku pracy¹⁰.

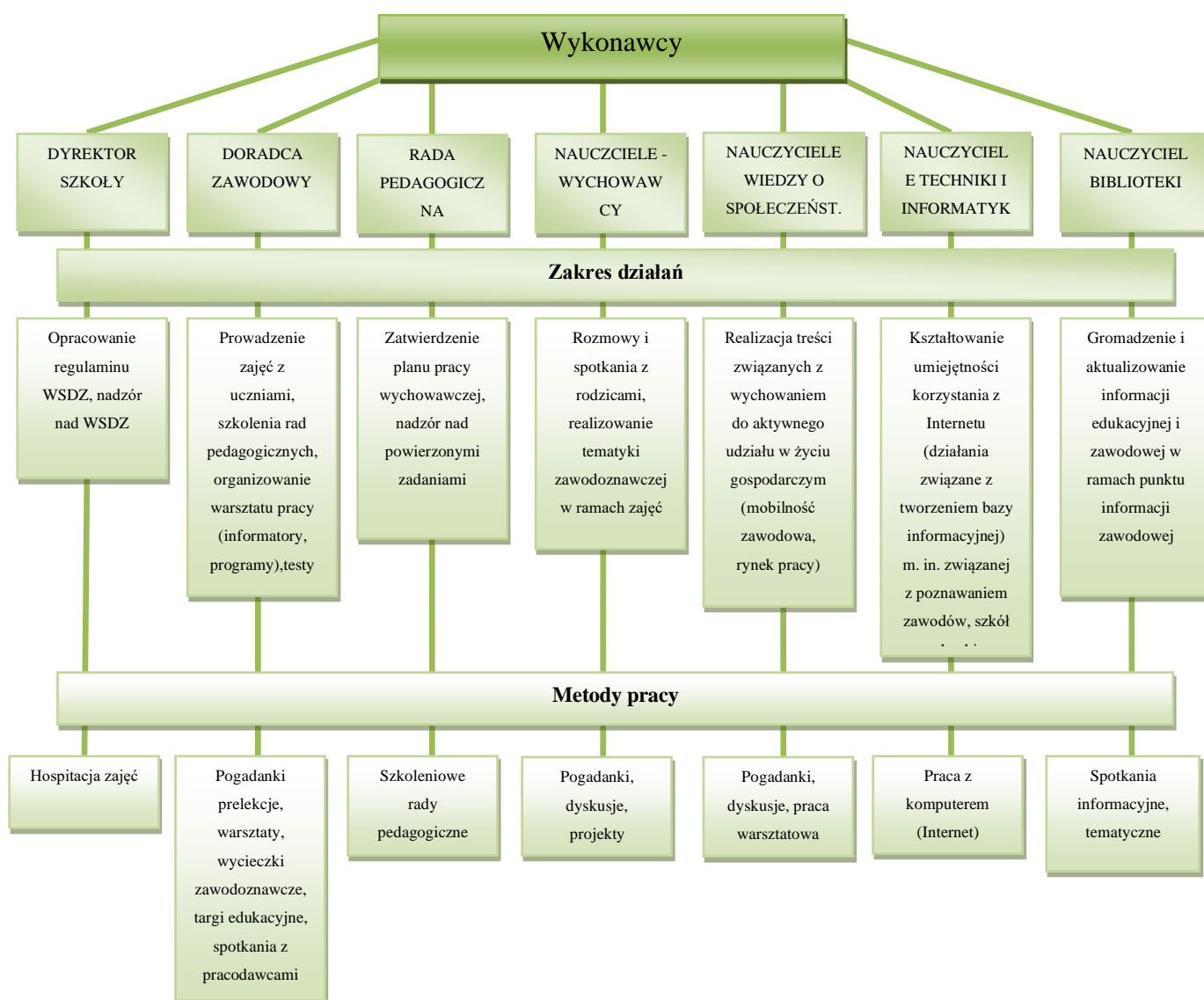
⁷ A. Łukaszewicz, G. Sołtysińska, *Szkolny Doradca Zawodowy*, Projekt KOWEziU, Warszawa 2003, s. 29-31.

⁸ Wieczorek G., *Poradnictwo zawodowe w systemie edukacji*, [w:] *Wielowymiarowość poradnictwa w życiu człowieka*, red. D. Kukła, Warszawa 2011, s. 157.

⁹ J. Sabuda, *Naprzeciw zawodowemu przeznaczeniu. Poradnictwo zawodowe w edukacji*, „Doradca Zawodowy” 2011, nr 2 (15), s. 20.

¹⁰ U.M. Fiała, *Nowe trendy w orientacji i doradztwie zawodowym w gimnazjum*, Wydawnictwo eMPi², Poznań 2009, s. 16.

Rysunek 3.1. Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego – podział obowiązków

Źródło: opracowanie własne. Opracowano na podstawie. Źródło: M. Markiewicz, *Potrzeby i możliwości doradztwa zawodowego w szkole wiejskiej*, „Pedagogika Pracy” 2005, nr 47, s. 66-67.

Tak realizowane poradnictwo zawodowe na terenie szkół przynosi korzyści polegające na racjonalnym zaplanowaniu przez uczniów indywidualnej ścieżki kariery, uświadomieniu uczniom możliwości wprowadzenia zmian w zaplanowanej ścieżce zawodowej, zapobieganiu niepowodzeniom szkolnym, zniechęceniu, porzuceniu szkoły, pomocy we wkraczaniu i poruszaniu się po rynku pracy¹¹. Należą do nich również korzyści dotyczące kształtowania postaw i zachowań uczniów, przygotowanie uczniów do aktywnego poszukiwania drogi

¹¹ A. Pfeiffer, *Doradztwo edukacyjno- zawodowe. Przykładowe rozwiązania*, KOWEziU, Warszawa 2014, s. 20–21.

edukacyjnej i zawodowej, rozwijanie umiejętności planowania przyszłości zawodowej, sztuki komunikowania się oraz zdobywania wiedzy z obszaru znajomości zawodów¹².

Stwarza to podstawę do dobrze zorganizowanego systemu edukacji szkolnej, który polega m.in. na dostępności ścieżek edukacji ogólnej i zawodowej po ukończeniu edukacji obowiązkowej, umożliwieniu łączenia kursów i jednostek szkoleniowych z różnymi ścieżkami edukacji, dostępności dla wszystkich młodocianych i dorosłych ścieżek edukacyjnych, obejmujących nauczanie z zakresu wiedzy stosowanej i technicznej, doświadczeniem zawodowym¹³.

Wymienione wyżej korzyści płynące z pełnego wdrożenia Wewnętrznszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego w szkole tworzą jeszcze jeden ważny element. Następuje wzrost i prestiż szkoły na rynku edukacyjnym jako instytucji dbającej o zwiększenie możliwości znalezienia stałego zatrudnienia przez jej absolwentów, szkoły, która troszczy się o trafność wyborów edukacyjnych i zawodowych swoich uczniów¹⁴.

Jak widać, główna rola przygotowania młodzieży do wyboru zawodu oraz kierunku kształcenia przypada szkole. Im wcześniej zostaną podjęte odpowiednie działania, tym większe szanse trafnego wyboru zawodu i mniejsze prawdopodobieństwa kosztów ponoszonych przez młodych ludzi, ich bliskich, a także przez całe społeczeństwo w związku z nietrafną i przypadkową decyzją, czy też nieumiejętnością poruszania się na rynku pracy.

¹² Rozporządzenie MEN z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U. poz.624, z2002r. poz.96, z 2003r. poz.1416, z 2004 r. poz. 606, z 2005 r. poz. 75 oraz z 2007 r. poz. 222), które w zakresie ramowych statutów przedszkoli publicznych traci moc z dniem 1 września 2017 r. zgodnie z art. 368 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60). Rozporządzenie MEN z dnia 3 kwietnia 2019r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. poz. 639).

¹³ A. Bańka, *Rozwój zawodowy a ścieżki tranzytji z systemu edukacyjnego do rynku pracy*, [w:] *Doradztwo karier. Praca zbiorowa*, OHP, Warszawa 2005, s. 28. Publikacja sfinansowana ze środków Rządowego Programu „Pierwsza praca” w ramach realizacji projektu Mobilnych Centrów Informacji Zawodowej Ochotniczych Hufców Pracy.

¹⁴ A. Łukaszewicz, *Wewnętrznszkolny system doradztwa*, ..., s.48.

Artykuł sporządził: dr Witold Pietruk, pedagog, doradca zawodowy PPP Grodków